Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Medizinische Sammelhandschrift - Cod. U. H. 5

[Ingolstadt], [1476]

Tractatus de dosibus medicinarum

urn:nbn:de:bsz:31-231602

Visual Library

Incipit feliciter tractatus de dosibus medicinarum etc. Et primo

m Medicinarum primitus de causis
operationis non est. Canon primus
determinata dosis ex quo
quanto plus de ea exhibetur tanto amplius
sequitur confortando. Ex quo sequitur quod
in quantitate hora licet exhibere medicina
non ab intra sed ab extra sed ab
intra si tolleratur stathius quod educit
ta replone. Ex hoc etiam videtur sane
do epithima ita ut ita semper quod
omne epithima determinat sibi proprias
qualitates et dosim ut determinabitur
in tractatu suo scilicet de epithimatibus
Quartus canon nulla frigitas sen
sibiliter ledens aliquod membrum cor
poris humani potest sufficienter expelli
per aliquam medicinam simplicem sup
tam calidam in primo sed per medicina
ex hiis compositam. Ex quo sequitur quod compo
nitur medicina ex hiis medicinis
suprascriptis non resultat medicina
potens in calefaciendo ultra gradum
primum
Tercius canon frigitas propria in corpore
humano non notabiliter ledens cor
pus humanum potest sufficienter expel
li per istas medicinas
Quartus canon quod medicum pru
dentem volentem expellere materiam
plurium frigiditatum consistentium in corpore
humano primo incipere ab istis ma
teriis superdictis deinde descendere
ad fortiorem quoniam non est determinata
gradus medicine maior frigiditate
permittitur. Cum videtur medicina
ista non perficere frigiditatem est frigiditate
permanente in maiori gradu ergo in primo
Quintus canon nulla ceterarum medicinarum
volentium applicare ex istis sup
dictis ex quo remittitur virtus
unius a virtute alterius propter frigiditatem
admixtam. Ex quo sequitur canon
quod oportet tamen est perficere recipiens
preciosas quas possit
Sextus canon licet medicine sup
dicte possint multiplicari applicari
pura aut applicando cum aquas
aut pulverizando aut ex hiis
componendo sirupos nichil melius
est quam cum localiter applicare me
diante sacculo epithimate ut em
brocatione
Septimus canon ad removendum ve
tositatem et ad resolvendum non me
lius est quam applicare in primo has
medicinas simplices calidas in primo
Octavus canon quamvis sint due
medicine convenientes ad composicionem
unius tercie tamen una sit debilis
virtutis et altera fortioris vir
tutis debet medicus componens po
nere maiorem quantitatem medicine debilis
respectu quantitatis medicine forte ut
componendo camomillam ad euforbium
Nonus canon medicus absolute
debet ponere paucam quantitatem me
dicine que est valoris operationis in
componendo qualitatem medicinam ebrietatem
aut dicit valoris operationis
que si fuerit supra in parva qu
antitate sive in magna fuit ipsius
operationis ut sunt frigida in 4 sicut
opium et etiam talia in 4 gradu. Ex
quo sequitur tercio quod non licet
extendere quantitatem .3. i. in dan
do medicinam opiatam simpliciter
Et dico notanter simpliciter quoniam sunt ali
que medicine opiate de quibus
medicus potest dare usque ad .3. iiii
ut sunt philonium et requies Nicolai
sed ista dicuntur opiata correcta
aliqualiter
Decimus canon medicus debet primo operari
cum medicina simplici verbi gratia
exhibendo camomillam in remo
vendo dolorem ex ventositate et si
ista non profuit debet venire
ad medicinam compositam ex medicinis
superdictis. Cum vero sit adver
tendum est quod licet medicine sup
dicte possint applicari unico ex
hiis componendo sirupos ut de
clarabitur de modo componendi sirupos

inferius dicam possunt enim applicari
dando ex hys pulveres ut inferius
patebit. Item applicando eas lo-
caliter in modus ut declarabitur
hoc modo aut componendo Epithima
aut Embrocacionem et hoc aut
in spongia aut in sacculo
primum et secundum declarabitur inferius
Item tercio notandum quod quadrupliciter
medicine applicantur sacculis. Uno
faciendo ex hys sacculum ~~vel~~
~~appetitum~~ stomachale. Alio
faciendo ex hys sacculum capitale.
Tercio modo faciendo ex hys sacculum
cordiale. Quarto faciendo ex
hys sacculum ulcerum respicientium partes
singulas partes corporis humani. Et
dicuntur isti sacculi proprie modi
componendi et proprie figure et
forme. Et proprie componuntur hoc
modo quia si medicus facit sacculum
sacculum capitale debet facere
ipsum ex medicinis respicientibus
cerebrum ut sunt maiorana
et huiusmodi ut dicetur inferius. Sed
de sacculo cordiali. Et est hic
notandum quod nichil indiget in
faciendo sacculum cordialem pro-
pter causam cordis quod facit ip-
sum ex medicinis specialis Et ideo
practicus volens facere sacculum
cordiale componat ipsum ex spe-
ciebus specialibus cordialibus aut
ex speciebus electis de gemmis
et huiusmodi. Item differunt alii
sacculi secundum diversitatem membrorum
lesorum. Differunt etiam isti sacculi
~~secundum diversitatem~~ figure ex parte quia
sacculus capitalis dicitur esse ut de
esse figure oblonge dummodo non
instar longitudinis digitorum duorum
sed ad modum quadranguli quorum
duo latera equantur et duo alia
non equantur sed aut latitudine

non distendatur quam trium vel quatuor
digitorum et hoc mensuram quantum
ad medium mensure prime. Sac-
culus autem stomachalis debet esse trian-
gularis ut figure similitudinem sit
ex certo si stomachale suis gre-
cum stomachal acuta pars tangat
os stomachi pars vero obtusa debet
vergere versus inferius. Sac-
culus autem cordialis debet esse
quadratum secundum angulos equa-
les aliquando tamen sacculi fiunt
ut plurimum oblongi et illi sacculi
ad epar fiunt et sic de aliis
membris. Longitudo autem sac-
culi cordialis est ut ad octo
digitos latitudo vero ad octo
Differunt tercio isti sacculi in sac-
culus capitalis et cordialis ut
plurimum fiunt ex pulveribus et male
pulverisatis. Alii autem fiunt ex
herbis paulatim contusis aut ex
seminibus aut ex foliis aut
floribus ut patebit inferius ubi de-
terminabitur de dosi. Ideo quia debet
habere medicus in componendo illos
sacculos. Et ut sanam medicus in-
telligat nota quod prima medicinas
tales in primo requiritur
medicine tales in secundo

Nunc restat ut incipiamus
dosare unamquamque medicinam

In primo dosabuntur medicine
digestive In secundo medicine laxative
Tercio confortantes Quarto Epithima Quinto Em-
brocacionis Sexto unguenta Septimo
Emplastra Octavo cerota Nono rob
Decimo ttonisti. Quantum ad
primum de dosatione medicinarum di-
gestivarum. Nota quod medicine digestive
componuntur sub duplici forma quedam
componuntur sub forma siruporum
et iste sunt duplices quedam sunt ma-
gistrales quedam consueti. Quedam

Quarta aut exhibeat sub for-
ma aquarum. Et iste sunt ducte aut
exhibenda aqua distillata
aut exhibendo aqua in qua
fiat decoctio medicinarum ad propor-
tionem medicinarum valentium. Si aut
medicus voluerit dare syrupum
compositum teneat hanc regulam fir-
mam et solidam quod non licet trans-
cendere 2 ℥ syrupi licet dosis
quandoque sit 2 ℥ s neque transire
de 4 ℥ aquarum per una quan-
titate. 2a regula si voluerit
syrupum clarificare ut fiat
magis placitus a sumente debet
accipere subdupla quantitas ultra
quantitates supradictas ut facta cla-
rificatione et resolutione per ignem
remaneat in debita dosi et
sic intelligendo de syrupis et
aquis inficiendis in syrupis.
3a regula est quod melius est dare
syrupos non clarificatos quia
melius operantur et hoc stante
materia acuta. 4ta regula
quod sic de clarificatione dictum est
ita dicendum est de aromatizatione.
Et si medicus voluerit facere sy-
rupum aromatisatum capiat
quantitatem prescriptam in 2a regula
ut facta aromatisatione rema-
neat in debita dosi. Et ut
melius ista declarentur ponam
tamen exemplum in unaquaque
parte. Et primo incipiam a sy-
rupis respicientibus stomachum
quibus precipue utuntur qui
sunt duorum quidam respiciunt
materiam frigidam quidam calidam. Et
syrupi respicientes materiam calidam
sunt isti rosatus violatus iu-
lep violarum iulep rosarum de endivia
et mel rosarum oxizacharum (?). Sy-
rupi respicientes capitis lapsum (?)
ad calidum sunt isti syrup de
nenufare (?) oxizaccara (?) que

ponitur Mesue, violarum. Syrup
respicientes materiam frigidam sunt isti
de absinthio, de menta, oximel
squilliticum. Syrupi respicientes
materiam melancolicam in splene et opila-
tiones eius ab ipsa sunt syrup
de epithimo, thimo, capparis, de
bizantiis (?). Syrupi respicientes
materiam frigidam in capite sunt de
sticados, oximel compositum, de ab-
sinthio, de epithimo. Syrupi
respicientes materiam flegmaticam opi-
lationes sunt syrup de bizantiis,
de sticados, de calamento. Et
sicut sic dictum est de syrupis ita
dicendum est de aquis quod alique
aque respiciunt stomachum alique splenem
alique caput etc. Ex quo sequitur
ista regula quod medicus volens
ordinare syrupum debet assu-
mere aquam appropriatam membro cui
proportionatur syrupus, verbi gratia
accipiens syrup ad stomachum debet
assumere aquam stomachi etc
quia ad quod non sunt etc. Si-
militer (?) considerando ut composita divi-
dat syrupos per aquas ita
tamen quod maior quantitas re-
spiciat corpus deteriore modo
et quantitas minor minore corpus
vel sanat quod syrupus respiciat
una aqua vel alia sed me-
lius est ut dividat. Si autem volo
ordinare dispositionem frigidam stomachi
removendo dicendo magister et
cum ista dispositio non sit prima
quantitas sed in causa (?) per una quantitate
oportet medicum recipere nichil
mandans (?) in aliqua parte syrupi
vel in aliqua parte aquarum.
Rx Syrup de absinthio ℥ i
syrup de menta ℥ s
aut oximel squilliticum si materia fuerit
nimis grossa ℥ s
aquarum absinthii, menthe ana ℥ (?)
misce per una vice.

In lapsu calido ℞ syrupi
ros ℥ i syr viol ℥ s aquar
viol eiusdem an ℥ i s Nonandum
quod ista dicta valet est regula
non fallibilis quod in quantum passione
sive calida sive frigida si medicus
voluerit dare frigidum bonum est ut
misceat aliqua aqua cordialis
ut est aqua mellisse buglosse
ut melius aperiet syrup et
melius confortabit virtus ℂ Item si
volo dare syrupum in passione
capitis a materia frigida sic dicam
℞ syrup de sticad ℥ i oxi
mell compositi ℥ s aquarum sal
vie ℥ iiii buglosse ℥ i et illa
est pro cordial et pro capital
ℂ Dictis de syrup usualibus
modo dicendum est de syrup integra
libus ℂ Primo nonandum est quod omnes
syrup compositi ex variis medicinis
compositis variis virtutibus appellantur
syrup integralis Verbi gratia si quis
componeret syrupum ex absinthio
et sticados supra in equali
quantitate resultaret syrupus
quemadmodum scilicet pro absinthio et
capite pro sticados ℂ Nonandum
dictum est si fuerit supra in
equali quantitate aut parum
in magna quantitate sticados assume
in alia media et absinthium in
magna quantitate puta in quantitate
una quod hiis resultaret syrup
stomachalis et non capitalis ℂ Item
nonandum quod scilicet modicus medicus
quod componit syrupos integrales
non ex multitudine compositis probatum
est inventum isto syrup habet
intentionem ad plures passiones
Verbi gratia nunc patiens mala dispo
sitione interius ex materia flava
et mala dispositione stomachi quod
eadem materia componendo quod absinthium
et matricaria resultabit me
dicina quemadmodum multis passionibus
ℂ Item nonandum quod medicus voles
componere syrupum integralem debet
adiudicare et hec pro regula firma
et constanti quod omnes quatuor aqua
nipsi herbarum post decoctionem re
quirunt unam libram mellis quod ad
sit despumatum aut tria de zucaro
si volueris facere iulep ℂ Exemplum verbi gratia vo
lo componere syrupum integrale
respiciens stomachum et cerebrum
lapsus ad lapsum frigidum sic dicam
℞ absinthium matricarie florum labruste
radicum feniculi an m ii s maio
rane salvie bethonice eufragie
an m ii s bulliat usque ad consumptionem
medietatis deinde adde mell de
spumati lb i misce et fiat syrup
ℂ Notandum si medicus voluerit
componere syrup ex herbis in
pulueribus posito in syrupo
predicto ponendo coriandrum et
anisum primo debet facere ut fiat de
coctio herbarum parum deinde im
mittat pulveres ultimo addatur
quantitas mellis sufficiens ℂ Quinto
nonandum quod medicus voles compo
nere syrupum integralem quod inter
medicinas non debet determinare
dosim determinatam mellis sed in
fine debet mell lb i s et hoc
si decoctio fuit cruditatibus
vero non debet ponere ad aquas
in maiori quantitate ℂ Ex quibus
patet differentia inter syrup
et iulep Iulep enim fit ex aqua
distillata et zucaro Syrupus
fit ex decoctione et melle ℂ Tertium
tamen magis digestivus est syrup
quam iulep ex quo dicitur esse maioris
virtutis ℂ Sexto nonandum quod
aliqui dosant syrup integrales
aliter sic faciendo primo faciunt

decoctio ex medicinis aggregatis sibi
dicitur, capiunt decoctionem in tanta qua
titate quanta sibi videtur ymma
ginando quod cum decoctionis re
quirit tot medicina mell depurati
Exemplum huius modi volo componere
Syrupum cordiale sic dicam
Recipe buglosse borraginis melisse
ana m. 1 corall rub
margaritarum preforatarum ossis de
corde cervi ana ʒ 1 fiat decoctio
quo facto addatur lb 1 decoctionis
superaddite lb 5 mell misce et
fiat syrupus Ex quibus sequitur
correlarie dicamus Syrupum Julep
et decoctionem quia Julep et syrupus
presupponunt mel ut dictum
decoctio aut non nisi medicus
artificialiter fecerit quod decoctio est
magis delectabilis egrotanti
Secundo nota quod medicus
si vult facere Syrupum magna
te virtute in duabus passiones
quarum una sit deterior altera
debet semper maiore quantitate
medicinarum respicientium deteriorem
passionem et minore quantitate
respicientium alteram Exemplum si quis
patitur dolore stomachi et dolore
capitis et dolor stomachi existit de
terior et intensior medicine
stomachales debent assumi in ma
iori et maxime si intra fuerit
equaliter in natura Correlarie sequitur
medicus volens digerere melius
est exhibere aqua decoctionis quam aqua
distillata quia est maioris virtute
Et sicut dictum de hiis pari ratione
dicitur de aliis quantum ad exhibi
tionem et dosin aquarum distilla
tarum et aquarum decoctionis dant
generalem hanc regulam Non licet
medicus dari aquas distilla
tas ut aquas decoctionum tras

stendere ʒ 2 vel 3 pro una vice ad
magis secundum complexionem patientis et
etatem Correlarie minor quantitas
quam ʒ 2 est exhibenda pueris ut
infantibus Ad ampliorem nota
tionem que habita sunt nondum
quod syrupus ingredientibus possit compo
ni ex herbis lignis radicibus et
seminibus gummis et fumis et
aliis quam variis medicinis et co
medicus debet hic in ordina
do syrupum ingredientibus hanc facere
solida quod herbe describant per ma
nipulos aut per partes mani
pulorum ut est dicere partem 5 par
tem tercia radices aut debent de
scribi modo ut Recipe radicum al
thee una ut 1 Ligna vero
et semina possunt describi dupliciter
sicut et fructus aut ut describan
tur manipulus ut est dicere
Recipe Cinamomi se fen ana m. 1
Et verior modus est quo utuntur
practicantes ut semina ligna
hanc ordinatione cum ponderibus
determinatis unciis aut per ʒ aut
per ʒ aut per ℈ secundum medicine
numerum ut est dicere Recipe Caro
tee m. 1 sandalorum alborum ʒ 1
Et fructus aut describuntur cum
manipulus ut est dicere Recipe pru
norum m. 1 aut cum numero deter
minata ut est dicere Recipe ficuum
sicorum numero x Nota quod
medici practicantes utuntur hiis
terminis in ordinando partem media
partem tertia etc que ut investigare
sicut nobis regula quod termi
ni equales ipsos terminos partem me
dia partem tertia quod semper debet re
ferri ad partem precedentem ut si
precedat m. 1 ut est dicere Recipe ab
sinthii m. 1 fen partem 5 hoc

intellige cum pars media et to
de mo si precederet 2 aut 3
aut 4 ¶ Nonis quod ordinando
syrup[os] in[te]grales et quantitatem d[e]c[oc]
tionis s[ecundu]m proponit iste kenig
se et sequitur nova herbarum
talia noia d[ebe]nt referri ad
semen et ad centum in presente ut
ostendit dicitur sic tiruenb[us] iudeorum
arcanos debet intelligi quod istiga
semina melon[is] et sic arcanos ¶ Si
uo aliquid ordinat absolute
non proponendo nec postponendo ali
qua limitata debere intelligi
de herbis absolute ut ostendit dicitur
Sed melliti arcanos debet intel
ligi arcanos herba seu accipiendo
arcanos s[ecundu]m herba et non alia
substancia ¶ Quarto notandum tamen
est medicus inuenit proponere
syrupum integrales cum herbis
simbus et hoc est quod voluit par
lentes qui dicunt Sed mente
viridis et hoc h[oc] loco qui
medicus volunt facere syrupum
cum herbis et cum vellet facere
cum seminibus aut lignis aut
cum radicibus et huiusmodi non
est nisi ut accipiat ex viridia
aut sicca ¶ Notandum quod
canones predictos quos debet
seruare medicus in componendo
syrupum integralem debet seruare
in conficiendo rob sed in hoc
est diuersitas nam in syrupis
fit decoctio cum herbis aut cum
medicinis predictis rob aut confi
cis simis sic est rob de mori
bus et alijs prunis confitur sua
iste regula ¶ Prima est
medicus volens ordinare rob
non debet determinare pondus fructuum
in cum lb 2 aut ponderibus

inferioribus ut ostendit dicitur Sed
fructui inter libras ut 2 lb ¶ 2a
regula quod quantitas lb fructus requiritur
2 vel inter aut 2 uncias aut
admisceri quod non comparandum eodem modo
quo comparatur syrupum integralis
ita quod sicut ut 2 uncie in proponi
decoctionem fructuum sicut in syrup
ponitur post decoctionem frangi
fructus ¶ 3a regula fortioris
dignioris et alteratiuis est rob quam
syrupus patet quia fructus maioris
quantitatis quam decoctio ¶ Quarta
regula medicus magis debet
ordinare syrup[um] quam rob patet
quia syrup[us] fuit magis amabilis
egrotanti quam rob ¶ Quinta re
gula predicta s[ecundu]m veritatem fit in pas
sione vermium et in opilationibus
medicinis tamen ubi patet debet poni
uti rob quam syrup[us] ¶ Contra
licet magis dignum sit rob quam
syrupus maior tamen alteratiuis
est syrupus quam rob patet quia
subtilioris substantie et subtilioris
penetrationis ¶ Contra 2a inter
est magis quietus ad digestionem
materie precedentis in remotis quam di
catur cum rob licet antiqui uti
bantur corporis per fortitudine
stomachi egrotantium ¶ Preci
tellectu confirmata dicta sunt sequi
tur regula quod medicus volens
exhibere syrup[um] integralem non
debet infundere quantitatem 2 lb
aldem° 2 lb aquarum s[ecundu]m bonitatem
rerum sua ut dictum est de syrup
[o]pilalibus Sequit[ur] modo
de 2o principali s[cilicet] de medicinis
eductiuis
¶ quia medicine eductiue
sunt duplices quedam lenitiue

ut cassia manna dyamissia
electu(ari)u(m) de sebesten et hugo(n)is
¶ Que p(ri)nt exhiberi du(pliciter) uno m(od)o
exhibendo cassia(m) in canna alio
dando ip(s)am extracta(m) que dis
sp(er)git p(er) aqua(m) ¶ Sic electu(ari)u(m)
de sebesten aliq(uand)o dat(ur) cu(m) p(ro)p(r)ia
aqua ut dando ip(su)m ad come
dendu(m) Et iste medicine no(n) h(ab)ent
hora(m) determinata(m) p(ro)ut ceti(ci) ex
hiberi quib(us) hora du(m) exhibe(n)tur mi(ni)bu(s)
¶ Ex quo sequit(ur) iste regule ¶ p(ri)ma
regula medic(us) volens exhi
be(re) cassia(m) in cannis no(n) debet
t(ra)nscende(re) quantitate(m) ʒ i (et) dimidia
¶ 2a regula exhibendo electu(ari)u(m)
de sebesten aut dyacassia no(n)
debet t(ra)nscende(re) quantitate(m) ʒ i
aut ad plus ʒ iiii ¶ 3a regula
medic(us) volens exhibe(re) manna
p(er) ip(s)am exhibe(re) usq(ue) ad ʒ i s(emis)
et maiore(m) si m(ateri)a volue(ri)t eva
cuare humore(m) colericu(m) ¶ Me
dicinar(um) aut(em) solutiva(rum) queda(m) s(un)t
in t(ra)ns q(ua)m p(ro)porte ¶ Simplices
op(er)a(n)tur in q(ua)druplici p(ro)p(ter)
¶ Queda(m) op(er)antur humore(m) colericu(m)
¶ Queda(m) flam(m)a(m) ¶ Q(ue)da(m) sanguine(m)
¶ Queda(m) m(e)l(an)c(oli)cu(m) ¶ Ex(em)pl(u)m p(ri)mi aloes
scamonea fum(us) t(er)re reubarb(arum)
aqua casei mirobola(n)i ¶ Tamarindi
psiliu(m) et hugonis ¶ Ex
quo seq(ui)t(ur) iste regule ¶ Medi
cus volens exhibe(re) aloes de(bet)
ip(su)m exhibe(re) no(n) t(ra)nscedendo
ʒ i s(emis) d(e)m(pt)o hobtanionebus (?) sicut
¶ Cum p(ri)m(u)s de aloes Alac p(otes)t
exhiberi lotu(m) et no(n) lotu(m) et me
lius e(st) ut exhibeat(ur) lotu(m) q(ui)a
lotio e(nim) d(i)mittit eius acui
tas que noceret intestinis ¶ 2us
Ca(non) in passio(n)e epatis no(n) de(bet)
dari aloes ¶ Ex quo seq(ui)t(ur) q(uod)
in passio(n)e hydropisis no(n) co
-
ve(n)it pill(u)le de aloe ¶ 3us Ca(non)
patie(n)tibus fluxu(m) sanguinis s(ive)
sit emoroydal s(ive) intestinal
s(ive) m(en)struat s(ive) pectoral
no(n) d(e)bent dari pillule de aloe p(ro)p(ter)
fractura(m) vene ¶ 2a re(gula)
medic(us) volens exhibe(re) sca
monea no(n) de(bet) t(ra)nscende(re) quan
titate(m) ʒ s(emis) s(ive) (gr)a(na) qui(n)q(ue) ¶ Ca(non)
sepius caveat medic(us) ut no(n)
exhibeat scamonea(m) q(uae) no(n) sit
cocta ¶ Ex quo seq(ui)t(ur) q(uod) licet
medico dare in aliquo corpore
scamonea(m) cocta(m) usq(ue) ad ʒ i
¶ 2a regula de fumo t(er)re ¶ Notandu(m)
p(ri)mo q(uod) fum(us) t(er)re dat(ur) p(otes)t tri
pliciter aut dando eius aqua(m)
distillata(m) aut eius decoc(tionem)
aut eius sucu(m) (et) fum(us) t(er)re
s(ic) dat(ur) p(ri)mo et 2o m(od)o e(st) me
dicina lenitiva 3o vero e(st) medicina
la(x)ativa data (et) notabil(is) dosi
¶ P(ri)ma regula de fumo t(er)re Medi
co volenti dare fumu(m) t(er)re p(ri)mo
et 2o p(ro)xima qua(n)tu(m) vult
dat dare q(ua)ntitate(m) ʒ v (et) ex quo
seq(ui)t(ur) q(uod) medic(us) caue(re) debet
t(ra)nscende(re) q(ua)ntitate(m) ʒ vi ¶ 2a
regula Medic(us) volens exhi
be(re) fumu(m) t(er)re 3o no(n) debet
t(ra)nscendere quantitate(m) ʒ ii ¶ Et
ita dicendo de suco folio(rum) ip(s)i(us)
seu de floribus eius ¶ Seq(ui)t(ur)
p(ri)ma regula de reubarbaro Nota(ndum)
q(uod) reubarbaru(m) p(otes)t dari dupliciter
uno m(od)o dando ip(su)m in forma
(solid)a alio m(od)o dando ip(su)m co(n)fectu(m)
// p(ri)mo sicut iste regule s(ive) can(ones)
¶ P(ri)m(u)s can(on) Medic(us) volens dare
reubarbaru(m) in forma (solid)a s(ive) dare
ip(su)m in forma liquida ut pill(ul)a
no(n) de(bet) t(ra)nscende(re) ʒ i s(emis) ¶ 2a re(gul)a
caveat medic(us) dare reubarbaru(m)
sine spica aut spicanardo hor(um) mo

limitado qd quelz ʒ reub̄ re
quir ℈ 5 ſiu (torati) ſ. ſpīte aut
ſpinati ¶ 3ª regla medicus dans
reubarbarum diſtemperatum in aqua debz
admiſcere modicum vini boni vi
noſi hoc modo limitando ſ. ſtz
ʒ 1 5 reubarbari et ʒ 1 vini ¶ Quātū
vero de 2° ſ. de reub̄ torrefacto
qd taliter torrefit Capiat reubarbarum
et ponatur ſupra aliqua re ferrea
ſubtili et tunc applicetur igni et
permittatur ſtare per aliquantulum tempus do
nec taleſcat et torrefiat ¶ Sump
tum quod ſunt tres operationes contrarie
medicinas in fluxu coleico et
epatico et diſſinterico ¶ 1ª regula
medicus dans reubarbarum torrefactum
poteſt dare uſque ad ʒ ii et minor doſis
e ʒ 1 5 ¶ 2ª regula quod medicus dans
hoc reubarbarum non debz miſcere ſpica
ſeu ſpinatum torrefactum ¶ Sequi
de quanto ſ. de aqua caſei ¶ Aqua
caſei ab aliquibus vocatur cor
rectivum reubarbari et ſic dat ipsum
cum aqua caſei quod tamen non concedo
Si tamen medicus voluerit ſic fa
cere tristende recipiat ʒ 1 reubarbari
et ʒ ii aque caſei ¶ Notandum quod aqua
caſei e duplex ¶ Quedam e ſubtilis
et dicitur ſerum caprinum quod e me
dicina lenitiva et laxativa ¶ Que
dam e groſſa et de iſta fit me
tio (inferius) in capitulo de aqua caſei
quo debz operari ¶ 1ª regula medicus
volens dare aquam caſei puram
poteſt dare ʒ v per quatuor vices et iſta
aqua magis operatur tuore a
duſtio ¶ 2ª regula medicus volens
dare aquam caſei ʒ oo non debet
tristende ʒ iii ¶ Sequitur
¶ De Tamarindis Tamarindi
autem poſſunt dari multipliciter
et ſub forma pulveris et ſub for
ma pillularum ¶ Practicantes aut dant
ipsos in infuſione et ita debet
fieri ¶ pro quo nota iſtas regulas
¶ Prima regula antequam ponatur (ta)

marindi in infuſione aque ua
lentis ad ponendum noſiq ut in
aqua endivie in paſſionibus epatis
et in aqua mete in paſſionibus
ſto? frangens tamarindos contundi
et rumpi debent contuſi ponatur in
aqua et per duas horas dimitta
ſtare poterit ſuit colatura donec
opera ſubſtantia ſua et ſic operatur
exhibentis ¶ 2ª regula medicus
dans Tamarindos debz dare
miſcendo cum aliqua medicina
ſtomachi confortativa quod ſunt nauſeati
¶ 3ª regula medicus dare poteſt Ta
marindos uſque ad quantitatem ʒ 1
¶ De pſillio Notandum quod pſilium
dari poteſt tripliciter ut dictum eſt
de ſuo cure aut dando cum aqua
diſtillatum aut pulvere aut ſuc
cum et circa combinationem ipsius ſuit
modus declaratus per totum ſic
de ſuo cure verum ſubdupla
quantitas pſilii ʒ 1 cum laxativa
ſic ʒ 1 5 ſimul cum malvis aut
ſucci vis De medicinis compoſite
magis colericam educentibus ſecunda
¶ Notandum quod quedam ſunt compoſite in
forma pillularum ¶ Quedam in forma
electuarii ¶ Pille autem evacuantes
magis colericam ſunt pille de aloe
pille auree pille de reubarbaro
pille de ſuo cure et huiuſmodi
¶ Et aliqui addunt pillas de ſuo
cure aggregativas que licet eva
cuant magis quam cum hoc etiam eva
cuant magis colericam ¶ Modus
aut doſandi hoc pillas e duplex
primo quo ad numerum ¶ 2ᵘˢ quo ad
quantitatem ¶ Quo ad numerum bonum e
eas dare in numero impari ut
ſequuntur quemlibet modum practica
cum et beſtiale ¶ Quantum vero ad
quantitatem e ut non tristedamus
per unam vicem quantitatem ʒ 1 ¶ 2°
notandum quod medicus volens dare
pillas poteſt eas informare tripliciter
aut cum aqua aut cum electuario

aut cum syrupo hoc modo dia-
no limitates qui tres unc. seu
electu. de psill. de succis. ℥ i fiat
pill. cum electuario sum. ros. aut cum
aqua ende aut cum syr. violato
¶ Notandum quod pillarum que de super scriptis
sunt exhibende ordinatur hora ut pillule de
aloe que sunt dande ante cibum et
post sunt per horam an. ut post et
in mane et in sero etiam requirunt
aliquam custodiam. ¶ Alie autem ponte
pille sunt dande in mane ante cibum
deglutire operando ita quod assumens
perseverat sopitus post sumptionem pillarum
et hoc per mediam horam et deinde
sit quatuor horis sto ieiuno
ambulando leniter per cameram etiam
quando incipit movere due vino as-
sumat lavatum si expediat de-
inde accipiat cibum ¶ Notandum quod
medicus aut medicit evacuare
a capite aut a partibus remotis
aut a partibus ventris si a ca-
pite et a longe remotis bonum
est ut pille fiant magis dure ut
longiore mora trahant materiam
et quod consumunt maiorum attractionem
¶ Si vero vult evacuare a partibus
ventris bonum est ut pille dictas
esse molliores ¶ Ex quibus satis
¶ Colore male faciunt medici dan-
tes pill. aureas in mane post cibum
seu cena ¶ Item Cetera non bene
procedit medicum faneres refor-
mare pillas et dando eas mol-
les in quantum passio ¶ Electu-
aria vero soluta humore colerico
sunt ¶ Electu. de psilio ¶ Electu. de
succo ros. ¶ Dyafinicon quod etiam
evacuat magis quod ¶ Electu. de
¶ epithimo ¶ Electu. de thimo ¶ Ka-
tharticum imperiale quod purgat
¶ oximel laxativum quod purgat
¶ Circa modum dosandi electua-
notandum quod ista electuaria possunt
adhiberi in forma liquida dis-
temperando ipsa cum aquis ¶ Alio
modo dando ipsum absolute non
distemperando primo modo magis
convenientes est in evacuando magis
a capite ¶ Notandum quod hora que
vices usorum electuariorum est hora
in qua sto. fuit levius itaque
post assumptionem eius sequatur aliquis
sopnus sunt videbit medico
¶ Notandum quod medicus volens di-
stemperare electuarium non debet excedere quan-
titatem ℥ iii aquarum licet dosis
magis convenientes sit quantitas ℥ iis
¶ Notandum quod post assumptionem elec-
tuariorum ipsorum omnium ut exhibeatur
lavatum dando brodium pulli
aut aquam ordei cum zucaro in
quantitate ℥ vi per iiijor horas
post assumptionem deinde sit per
mediam horam antequam assumat
cibum ¶ Item notandum quod fames
ad sumptionem electuariorum in primo utatur
suppositorio vel clisteri ne retentio
fecum habeat impedire operatio-
nem ¶ Dosis electu. de psilio
est a ℥ iii usque ad ℥ v licet in
puero sufficiens sit ℥ ii ¶ Dosis
electu. de succo ros. est a ℥ iii usque
℥ v ¶ Dosis dyafinicon est
usque ad ℥ iiii et plus et minus
secundum etatem et complexionem ¶ Dosis
electu. de epithimo est usque ad ℥ v
¶ Elec. de thimo ¶ Dosis ka-
tharticum imperiale est a ℥ iii usque
ad ℥ v ¶ Dosis oximell laxa-
tivi est usque ad ℥ vi quas do-
ses tamen medicus non licet re-
gulariter evacuando transcendere
variatur secundum variationem corporum

Sequitur de medicinis usualibus
evacuantibus flegma ¶ Quarum
alique sunt simplices alique composite
¶ Simplices sunt turbit agaricum

Coloquintida Turumer asinus Mi
robolani kebuli et bellirici her
modactili Salgema Euforbium Eu
patorium et thiugor. ¶ Primo

De turbith

de turbit notandum quod medicus
nullo debet dare turbit nisi cor
reptum cum zinzibere. Item quod quantitas

Doses turbit ʒ i. zinz. ʒ i. Item no
tandum quod optimum est et salutiferum in dando
turbit miscere aliqua medicinam
cordialem ne per lesionem turbit fiat
lesio in corde. Item notandum quod turbit
bit quandoque movet dolores ventris
ideo laudat medicus quod post assumptionem
ipsius fiant calefactiones circa ventrem
et fiat cum pannis calidis vel ministr
ando enema vel suppositorium. Item
¶ Notandum quod dosis turbit est ʒ i
usque ad ʒ iiii licet medici communiter
non transcendunt ʒ i boni ponderis.

De agarico

¶ De agarico notandum quod aga
ricus est medicina familiaris si
fuerit correctus. Si vero non fuerit
correctus est medicina toxica vel mediocris
convenienda. Item notandum quod agaricus
habet duplex correctivum scilicet primum
oximel squilliticum, secundum vocatur
sal gemma. Pro quo nota pulchra
regula quod medicus exhibet
agaricum in forma liquida aut
in forma pillularum aut pulveris.
Si primo melius est ut corrigatur
cum oximelle licet possit etiam corri
gi cum salgemma. Si secundo tunc
debet corrigi cum salgemma et etiam
cum oximelle. Item notandum caveat
medicus dare agaricum sine
aliqua medicina stomachali confor
tativa quoniam inducit nauseam. Ideo
practicus laudat quod assumens
agaricum post assumptionem agarici
potest comedere aliquos coriandros
confectos ad prohibendum vomitum aut
buccella panis infusa in re
arctosa. Item quandoque sapiens quod bonum
est cum agarico miscere Cina

momum aut gariofil. Calami
aromatici aut masticha et hys
sopus. ¶ Dosis autem eius est
ad ʒ ii boni ponderis correctus
aut detur subscriptum ad aga
ricum hoc modo. Recipe
agarici electi ʒ i, sal gemme ʒ i.
Cinamomi parum misce misce
et fiant pille vel pulvis. Et quod
aromatarii communiter tenent agaricum
preparatum. Ideo practicantes dicunt
Recipe agarici preparati. Aliqui dicunt
Recipe agarici infusi et in hoc casu
dicitur quod dicunt Recipe agarici infusi
est dicere Recipe agarici preparati cum oxi
melle. Dicunt autem Recipe agarici
preparati possunt utrumque intelligere.
Ultimo notandum quod agaricus non est
preparatus cum oximelle nisi fuerit
tritus infundatur et dimittatur
stare saltem per iiii or horas.
¶ De Colloquintida. Colloquintida
nullo modo debet exhiberi sine suo
correctivo scilicet quando sunt que
est medicina confortativa stomachi
ut zinz. Cinamomi gariofili et hoc
verum quoniam aliqui ponunt ma
stice esse proprium correctivum mi
rabolani. Item si vellet sine suo
dare coloquintidam tunc est de sua
proprietate ledit cor. Ideo optimum est
ut cum ea misceatur non solum
medicina stomachalis immo cor
dialis quia nullo modo emittatis.
Item medicus tamen est ab ista me
dicina magnum et periculosa quoniam est
medicina que evacuat laxan
do omnia membra principalia. Si
tamen velles ipsa uti utaris cum
aliis medicinis. Item notandum quod
utitur ea practicantibus duplicibus
aut in clistere aut in suppositorio
et tunc est medicina sublimis
in evacuando a capite quare
laudatur in apoplexia et pa
ralisi et similibus et hec nullo

e obmittenda in cura talium
sicut laudat in Colliget gore
tenere secu ¶ Cuius dosis est
in clisteribus usque ad ℥ iii
aliquod utitur eo dando per os que
dr̄ dad pectus meo Et eius dosis
e ℈ 1 usque ad ℥ 15 ¶ Sequitur
De cucumere asinino ¶ Et primo
notandum quod cucumer asininus tri
bitur a medicis aut in pillulis
confectis cum succo eius aut in pul
uerem eius aut in aqua eius
In quibus nota quod pille de cu
cumere asinino que in grallis re
periuntur sunt mirabilis iuuamenti
in curando ydropisim et a [illegible]
astutie due eorum aut tres earum
pillarum pruet maiorem quantitatem
aque euacuant gratie et ut plurimum
usque ad medium situlum Et secundo
patet quod dosis pillarum est usque ad
℈ 1 Aliquod utitur succo eius in
clisteri forti ad duxedum materias
a longe remotis aut trahendo
ipsum per nares Cum est mirabilis
medicina in curando emigra
neam et dolorem capitis antiquum
huius tamen modum suado quod pau
cus qui sumat succum per na
res dr̄ ad impleat os suum aqua
ne talis medicina transeat ad
pulmonem et ad partes pectoris
quo sicut videbitur maiorem expi
enciam in curando omnem dolorem
[illegible] a ma sea capitis sicut
laudando quod tamen trahitur succus
per nares cum quo mixtum aut
fumus inde aut [illegible] re
mittat acuitas ipsius vero
indige e uti aqua eius cum succo
quia est magis periculosa ¶ Dosis
aut succi eius attrahendi per
nares per una vice est usque ʒ 5
aque aut eius e ad ℥ 1 ¶ Nota
quod iste medicine [illegible] est ul
time in passionibus capitis ¶ Licet
pillis suprascriptis possimus uti au

dacius quia euacuant sine no
cumento ¶ Si vero isti non esse
apud nos componant pillas cum
succo et cum medicina
stomachali ita quod medicina
stomachalis sit sub dupla ad
quantitatem cucumeris asinini
sicut dicitur Rx succum cucumeris
asini ℈ 1 mastice ʒ 5 fiant pille
cum syrupo de mirtis de quibus
exhibeantur pariter due uel tres
ad plus ¶ Sequitur de mi
robolanis et bellericis Et primo
notandum quod de parte sunt 4
e ut inducunt [illegible]
oris que durabit notabili
tempore nisi corrigatur Et ideo per
constantinum [illegible] calcedonium est quod
mirobolani darri non debent sine
zucaro aut sine passulis uel per
decursum in pluribus locis qui
semper ordinando medicinam de
mirobolanis ordinat ipsas cum
zucaro aut passulis uel maxi
[illegible] ʒ 4 de cura zodc a flegmate
et parum ʒ 4 de cura a
[illegible] ¶ Dulcedo n zucari sit
[illegible] acuitas mirobolanorum ita
tamen quod quantitas zucari sit subdu
pla ad quantitatem mirobolanorum ¶ Dosis
aut mirobolanorum kebulorum
in infusione est usque ad ʒ 45
¶ Sequitur de salgemma Et primo
notandum quod non est danda medicina
simplex sicut salgemma quia
inducit excoriationem intestinorum
et fortasse sunt bonum tamen est
quod quidam medicus velit eua
cuare humores viscosos et flegmaticos
ut in medicina mixta aliquid
salgeme quia salgemma sua
similitate [illegible] oppilationa
[illegible] melior euacuatio
[illegible] medicina in mixtione
salgemma [illegible] dosis ℈ 1
Notandum quod licet pectoris mo pos
sumus uti salgemma melius
tamen est [illegible] hoc debet suad ut

De mirobolanis
De salgemma
[illegible]

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

ca ntim in clistei ¶ et in tima
fibriu a ma feria et in dulte
do mag a lonis remotis et tu
lit de ea pom in clisteri usque
ad dosim ʒ ii ¶ aliquis e nam
medico facit suppositoriu ex
solo salgema sumit maxima
supplite ventis ut in colica et
maxime ex retentione feca et tur
eu suppositorium mirabile in
evacuando mag durius faria
tn ut no teneat hic suppositorium
longo tpe aliquod inducit pectori
aut in ano et in extremitate in
testini recti Sequitur ¶ De
Eufarbio Nota quod ista medicina
no e usualis apud medicos
in evacuando mag a capite et
tendo eufarbio attracto per
nares ¶ De hermodactilis
primo notandum quod hermodactili
pnt exhiberi sub forma pillarum
et sub forma pulveris Et ultimo
sub forma sicut licet medici no
utat ipsis ultio forma et secundo
utut ipsis Notandum sunt dang
cas sub forma pul sive sub forma
pillarum debeng misce et adde
quod tamen terratum et de ratione hermo
dactilorum e ut primo movat sto
macho gravando nausea secundo
ventositas tertio quod tarde moviat
Et ideo postam dicta pulicit tale
modus quod dando ista medicina
misceat modicum ʒ aut mete
¶ Dosis eius ipm exhibendo sub
forma pillarum e usque ad ʒ i quod
debet exhiberi in mane Dosis
aut pillarum e usque ad ʒ ii

Sequitur de solutivis humorum
melancolicorum

¶ Humorum aliquorum sunt melancolici
medicine simplices sunt lap lazuli
Lap armenus Epithimum confirmo
tr(?) sunt Elebus niger et ca
mepithcos alie sunt composite vel
pille et Electuaria ¶ primo nota

¶ De Lapide lazuli quod ipso utitur me
dici dupliciter uno modo sub forma pillarum
alio modo sub forma pulveris Et quod
educit laxando virtute et
cu dolore io non e ut rec
tificet cu aliquibus medicina cordiali
ut buglossa ossis de corde cervi
corticibus citri et huiusmodi Et
¶ Dosis eius e a ʒ i usque ad ʒ i ʒ i
et hoc sub forma pulveris sub forma
aut pillarum usque ad ʒ i et de
dari in mane ¶ De lapide
armeno Notandum quod ista medicina
ht prorogatam in solvendo humo
re melancolicum inter ceteras medicinas
Et pt dari uno modo lota alio modo non
Lota Primo modo lota cu vino sub
tili aut aqua dulci evacuat
absque fastidio et sine nocumento
No lota aut cu dolore evacuat
et fastidio ¶ Dosis eius lote
e usque ad ʒ ii no lote aut
usque ad ʒ i Bonum tamen e ut
corrigatur cu aliqua medicina
cordiali ¶ Sequitur de Epitho
quod e mirabilis medicina in sol
vendo humore melancolicum Et confert
cogitudinibus capitis et Epilie et
applic dolori capitis a eis ma
et opilacionem splenis propter quo no
tandu quod hic solvit reducat
statim inflamationem et dolorem
et sit tertia nomina io bonum
e ut rectificetur cu modico pi
pis et modico sal gemme et
suffint uniusque in istanti
Et datur in mane ¶ Dosis at
eius e sub forma pulveris usque
ad ʒ iii In decoctione vero usque ad
ʒ iiii In forma pillarum usque
ad ʒ i ¶ Sequitur de fuo tre
de quo supra e dictum Notandum
tamen quod gplota dactilia confirmo
tre e de medicinis bipartitis
in solvendo humore melancolicum quod

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

cuacuat confortando confortatur
in operando dando ipm cu aq
lactis et cu decoctione passulay
et cu succo absinthij et huiusmodi
Sequitur de bene qui soluit
humores melan in diffusionem cor
pus conseruat cor potente eo
in iuuentute generat gaudium
Rectificatur tamen in operando et
in operando si datur cum brodio
gallie aut cum vino aut vino
subtili aut salgema Dos
eius est usque ad ℥ vi Sequitur
De elleboro nigro qui est medicina
ad antanam asia contractionem
lepra et surditatem Notandum
quod medicus non debet dare eum prius
corrigat cum pipere uel dauco petro
silio amiso origano calamento
aliis euacuatiuis cum iam dictis Dos
eius est ℈ ℈ in pill in pul
usque ad ℈ i De camedreos
fiat ut dictum est cum calo de fumo terre
Electua solutiua humorem melan
sunt electuarium de epithimo, Jeminis
dyasene, hamech Notandum melan
horum euacuationem non debet nisi cum aq
respicit humorem melan ut me
lius aetur medicina ut pilla in
aqua fumi terre et lupulorum Dos
electuarij de epithimo est usque ad ℥ vi
Dosis dyasene est usque ad ℥ vi

Sequitur de confortatiuis

Confortatiua quedam sunt iregulares
quedam regulares Regulares
sunt quarum aliquod speciem recipiunt sicut
ut aromaticum rosarum dyanaosi
dyambra dyaradon abbatis et huiusmodi
Quarum dosis pro una quaque vi
ce est usque ad ℥ vi Communis
modus practicandi pro una
quaque vice est usque ad ℥ iiij.
De confortatiuis autem iregularibus
notandum primo quod differt modus
conficiendi confortatiua in forma soli

da ab electuario Quoniam autem ut
plurimum fit cum zucaro et aquis
electuarium uero fit cum melle aut
syrupo Notandum 2° quod quedam
℥ specierum recipiunt ℥ ij zucari optimi
Si ergo volo ordinare confortatiuum sto
machale in sto. frio sic dicam
Recipe specierum aromatici rosarum ℈ i dyar
criminis ℈ ℈ fiat ℈ ℈ specierum
recipiunt ℥ iij zucari et sic dicam
zucari optimi ℥ iij fiat confortatiuum
in tabulis uel morsellis cum aq
menthe mellisse rosarum aquis sto
machalibus Si autem volo ordinare
confortatiuum cordiale sic dicam
Recipe specierum dyamargariton de gemmis ℈ i.
specierum dyamusci ℈ ℈ ossis de corde
cerui margaritarum preparatarum
ana ℈ i zucari ℥ vi fiat confortatiuum
in morsellis cum aqua buglosse
Tertio notandum quod confortatiua quedam
sunt laxatiua et ista componuntur cum
medicinis laxatiuis ut dyamo
ron dyasiminem, dyacatholicon
Dosis primi est usque ad ℥ vi similiter
et 2i Dosis autem 3i est usque
ad ℥ i Notandum 3° quod differt
mixtura et electuarium in hoc quod
considerando mixtura recipiunt
composita siue in forma solida uel
liquida In considerando autem
electuaria recipiunt species confortatiuas in
forma simplici volo ordinare mix
turam ad confortandum sic sic dicam
Recipe zucari rosati zucari buglossati
zucari boraginati ana ℥ i fiat
mixtura cum syrupo de agresta
Aliud autem est si volo ordinare
electuarium sic dicam Recipe specierum etc.
Notandum quod hora exhiben
di confortatiua stomachale cordiale
et cerebrale est ut exhibeatur
per duas horas ante cibum uel
est ante prandium Pariter laxatiua

de qsinoe materiali ut dyagalage
et dyamargarite ut hingoi

Sequit de Epithi

Epithia qpr importat medica
spez qpositum ex aquis distillate
et spetiebus que medicite panno
lineo ut laneo apliunt imbo
infusa in pdictis aquis ut
puta Epati fco ut cordi et hgoi
Et in hoc dicit Epithia ab Em
brocacoe qm Embrocatio
fit decoctibus bulitis in aqua
ut vino et no ex aquis dis
tillatis Notand 2o qd licet
quotz imbro pdictis possit
fieri Epithia tn medici qlt
utunt duplici Epithiate s
Epatico et cordiali licz enim
Epithia Epatica possit fieri
cum renes et quadis tpore
vomit Epithia qfortat tm
et galatrin Zo notdu qd Epi
thia Epatic dz fieri cum aquis
distillatis epatics et spebus
qpuenientibus epar ut sunt
spes triasandli in calido
et spes dyarodon et dyaci
namom in Lapsu frigido
Epithia aut cordiale fit
cum aquis cordialibus et
sitis spebus ut sunt spes cor
diales tpate Spes Eletu
de gemmis Et ista valet in
quocumqz lapsu calido sed
frio Vtim aut spebus dya
musti et spebus dyambre
in lapsu valde frio Dosis
aut Epithi quatn ad a
aquas e ab Z iiij x lib
ad Z xii lib qut amplg
Z xii mag aquar Dosis
aut spez e a Z 15 usqz ad Z ii
Quarto notndu qmed qm
votas ordinae epith Epitha
no debet obmitte modicum
aceti puta ab Z 5 usqz ad Z 1
ratione facilioris penetracionis
Pt si medicus vult ordiae
Epithia cordiale caveat
obmitte ut no in eo ponit
modicum maluatici odori
fori aut modicum vini prat
tim tn magis vino qz
vino utut Et Quito no
tadu qd nichil e psinius
aut utilius medico qz facere
Epithia ca epar et cor in
rimouado febri ca a ma ca
lida qz frigida magis tn in
febre calida que tn Epithia
no dnt fieri nisi in statu ut
dethacoe cuacuata ma ut
hct pa gii de pia flegte
Exemplum volo ordinare
Epithia forte pacente febre
sit dicta Rx aquar Epatic
endie solatri sempervive an
Z iiij aceti Z 5 sandlor Z 15
misc et fiat Epithia ita tn
ubi ass unio 1as aquas ıuga
possu ama aut duas arripe
ut placet Sarisse aut obmitti
aqua ros in utroqz Epithiate
Exem 2m volo ordinare Epi
thia in lapsu frio et in ydro
pe sit dicta Rx aquar Eupator
feni absinth an Z iiij spez
dyarodo abate Z 15 aceti par
miscte et fiat Epithia Exem
de Epithiate cordiali Rx aquar
ros Z vi borags acetosse an
Z iiij spez cordialium tpatar
aut spez Eletu de gemmis Z 15
croci Z1 miscte et fiat Epithia
Aliqui tn qui gloriant in va
riado modum quez assimunt
similia qponenta illas spes p
dictas loco illarum spez qponitur
Exem gra Rx aquarum ros Z iiij
de corde cerui margaritarum
pforatarum rasuri auri puri

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

an̄ ʒ i fiat Epithima iniet sup
plum c dicto cu ista summa in
grediat spes potius ¶ Si vo
ex inopia non pnt hri res p
dicte capiat sole aque cu aceto
ut 6 et fiat Epithima ¶ Nota
q ista Epithimata non hnt det
minata hora applicationis ex eo
q pnt applicari quali hora
no dnt quomodo in febribus
acutis sed in febre a ma
venenosa ut in pestilenciali
bus in quibus maiore timeat

Sequitur de Embrocacionibus

¶ De quibus notandum primo q Em
brocacio pprie fit cu spongia ma
defacta in decocione herbarum ex
quibus cpo que applicatur sup
mbro lese et e forcioris opa
cionis q sit Epithima q forcius
imprimit aqua decoctionis
q distillacionis sicut vinum for
cius imprimit ¶ Nota ad hoc
q fiat optima decoctio sed i vio
sed in aqua ita ut tantu bulliat
res donec fiat consumpcio usque ad
medietatem Eligabilior tn e
aqua cisterne q aqua flu
vii et fluvii magis q puteal
¶ Nota q multiplex e embro
cacio sed multiplicat fiunt
medici sed dusa membra ut
¶ Si sit cordiacis stom stomachalis
¶ Si sed epar Epatica ¶ Crut
tn ex pte componendo q Em
brocacio stomachal cpo ex re
bus stomaticalibus ut ex menta
absinth Lambrusca Capital
vo ex rebus capitalibus sic ex
salvia maiorana bethonica sti
cados et huiusmodi ¶ Una aduer
tere q q herbarum sequitur
lb 5 aque ¶ Exa volo facere
decoctionem stomachale in lapsu fricio
¶ Folior labrusce absinth

mente mellisse an̄ m j quo
bulliat in lb v aque donec
fiat consumpcio medietatis ut z prs
madefiat spongia et applicetur
loco dolenti ¶ Et ex quo iste decocciones
sparantur in domibus a iunioribus
rebus et ab apotecariis hnt
c q loco lb j assumunt qn
titates aut fialo ¶ Nota q lig
iste Embrocaciones pnt applicari
quali hora quemenq tn appli
cant aut cibu s Embrocaco
cordial stomachal capital et
alie indifferenter

Sequitur de vnguentis

¶ Nota primo q dicta Emplastra cpo
nendi vnguenta et Emplastra q
vnguentum oia compoi oibus cpo
nentibus reductis ad subtilitate
et sic resultat vnguentum subtile
Emplastrum aut deducitur ad forma
grossa ¶ Nota 2o q summa
componendi vnguentum dnt pulvd
fieri sorsu antequam ad forma
vnguenti deputentur Exemplum in
vnguento rubeali margarita sun
dali et bolud ar Gandi dnt
pulverisari sorsu donec bolus
armenus z t b quibus pulverisate
fiat vnguentum ¶ Nota 3o q in
hoc differt Cerotum ab vnguento
Cerotu cu sit ex ponit gip
cu resina vngim aut gip
cu modica cera ¶ Marginal 4o
q sub triplici forma fit vnguentum
quoddam molle quoddam mediocre
et quoddam grossum vnguentum n
grossum hz aliquale cor et for
mal cu ceroto ¶ Ista vngta
hnt ordine ad inuicem ex pm
e optima valorem q 2m
2m hz optima valorem q 3m
¶ Quto notandu q mediocria vo
lus ordinatur vnguentum sed molle
sed mediocre est sic mensu
rac q gh z oli et sum hu

ʒi pul. aut ad plus ʒi s. tunc
unguentum fiat molle ut unguentum
grossum secundum maius ut minus
mixtionem cere ita tamen quod me
dicus ordinanda si voluerit fa
cere unguentum molle dicat et addat
modicum cere ¶ Si vero grossum
dum addatur tamen tantum donec redeat
ad spissitudinem et grossitudinem
quoddam autem loco cere ampliat
gummi ut armoniacum serapinum
et huiusmodi ¶ Sexto nota quod un
guentorum quoddam est incarnativum
ut unguentum de sarcocolla
quoddam est consolidativum ut unguentum
apostolorum quoddam alterativum ut
infrigidans galieni ¶ Quoddam cor
rosivum ut unguentum de litar
giro et huiusmodi ¶ Ex quibus
patet modus ordinandi unguentum
primo ponatur liquida ut oleum
aut succum deinde similia seu pul
veres ¶ Exemplum volo componere unguentum
stomachale sic dicam ℞ oleorum
de absinthio nardini de men
ta ana ʒi gummi mastice ga
lanni croci ana ʒi misce et fiat
unguentum molle cum modico cere
Si vero vellet addere aliquam
pinguedinem gallice dicitur medium
posita cerapta dissoluta pin
guedine fiat unguentum ¶ Ex quo
patet secundum aliquos dicitur inter linimen
tum et unguentum linimentum
aut secundum aliquos est subti
le tenue forma unguentum aut
media ut grossa ¶ Exemplum si
volo ordinare unguentum pro
renibus qui renes fuerit
lapsi ad calefaciendum sic dicam ℞
infrigidantis galieni ʒi s
olei nenufaris olei de ʒi samo
ana ʒ s sandalorum al boli ar
menici ana ʒ s ʒi fiat unguentum
molle ¶ De hora autem applica
tionis unguentorum dicitur quod possit
applicari qualibet hora et quolibet
tempore dummodo inter applicationes una
et et alia mediat spatium trium
horarum hoc super addens quod
ipsa applicetur calida seu tepi
da nisi fuerit illa que applicatur
localibus que illos talem ap
plicationem dicit ¶ Et hec de modo compo
nendi unguentum

Sequitur de emplastris

¶ Nota quod in componendo emplastra dicitur
consideranda sunt tria ¶ Quorum primum
est quod quandoque medicus intendit
componere emplastra ex herbis vel de
cas? ut illos facere pulveres
ut quemadmodum ex radicibus al
thee mellilotis camomille se
dentur ille bulliant quibus bullitis
addatur oleum iuxta intentionem
medici verbi gratia oleum resolutivum
si medicus intendit resolvere
oleum infrigidativum si intendit
infrigidare et sic ¶ Secundum tamen
medicus intendit componere emplastrum
de spissitudine et vide sicut per man
tium manipulo herbarum tere
spodiatur ʒi s olei aut alicuius
liquoris ut butyrum pinguedines
gallice adipes porci ¶ Tertium tamen
in ordinando emplastrum de medicinis
dure bulliat donec veniat ad
spissitudinem ut quod ipsius fiat
emplastrum verbi gratia volo ordinare
emplastrum resolutivum dicam sic ℞
florum camomille et aneti mel
liloti radicum althee ana m s
oleorum camomille aneti liliorum
ana ʒi misce et bulliat et fiat
hoc sic emplastrum ¶ Quartus
tamen quod quandoque medicus intendit
operari aliquid mediante emplastro

debz fuad , ia fa ut emplm ap
ponat intm grossu pinoti
impiendo ab vngtis si no
profuit veniq ad applicandz
eius s emplm ¶ Quintu tam
medicus ordinado emplm ex
rebus q pnt puluisad ut sunt
garioffi talag aco ex &
no debet ex hys puluisari fa
ce emplm sed hys tm ptus
¶ Sextus cam q ulti in oibz
alys rebus sufficit tanonces
declarati , talo de cerotis et
vngetis et h sufficit de emplis

Sequitur de Cerotis

¶ In gficiedo cerota debes aduite
q illa e dra int cerota et
vngtm qm vngtm fit in tod
cerotu vo in resina Ideo
practicantes in fine in ordinat
vngtm dicit ec qntu suffi
et fiat vngtm In fine aut
ceroti dicit fiat cerotu ad
forma densa et solida ¶ 2o
notand q sicut in gficiedo vngt
quedz z puluis viqz admeg
z i oli aut altig liquoris ita
eta oz fuad in gficiedo ceroti
bu ¶ 3o sit dicit Rx oli o
tom oz oli do mich an z i
garioffi mastiz an z i fit
cerotu cu resina ¶ 3o no
tand q cerotu qddaz e stomacale
qddaz epaticu quodda cere
brale et quodda splencticu
et quodda matricale que dif
ferut ex pte mbroy ubi ap
plicat Unde cerotu stomachale
dz qfic ad forma scuti Cere
brale ut plurimu ad forma ro
tuda Epaticu ad forma lu
nare Splencticu et matri
cale ad forma quadrati
¶ Quarto notand q ita ordi

nado huit ordine ad m tez
s vngtm cerotu et emplm na
cerotu e fortior oparatiof epia
vngtm Et adhuc fortiorie e
emplm oparatiois et egrotantibz
vmg tediosu ¶ Uno tm me
dicu debet impe practicatis
dut ab vngto et si illud no
suffit descedat ad cerotu Et
ultio ad emplm ¶ In pas
sionibz stat impossibilit opat
cerotu int tota medicina
¶ Quinto notand q inchepul
uisande p vngeta dut esse
subtilig puluisate qz p cero
to ideo practicantes dicut in
fine puluisada puluisetur sub
tilissie In fine aut ceroti no
¶ Posia aut ceroti no e h
imitata ex eo q minorat
et augetur sm quantitate qua vo
luerit medicus ¶ Erut eta
cerota supposita ex pte qpo
nentu qm cerotu stomachale
qponitur ex rebus stomachalibz etc

Sequitur de Clistibus

¶ Nond q clisteriy e quodda
e que q fit ex rebus qibz seu
decotoe eay s bliti mrcurialis
malua viol et hui9 ¶ Est aliud
clisteri quod e qd fit ex brodio
pulli carnium et hmoi ¶ Et
quodda e artificiale ut qtu
ex membus ad sponitu ¶ 2o
nota q medie q ponitur in
clisteribus aliq sut sm
et aliq qposite ¶ Simplices sut
ut turbit salgema colo
quitida agaricu Dosis aut
pce z iiii 2e z i 3e usqz
ad z iiii 4te usqz ad z iiii ¶ 3z
Mediae qpositi sut ut electu dy
afinicois ierapigre ierologodii
electu de succo lauri benedicta
cassia fistula dyafinicō Dosis
pce usqz ad z i 2e usqz ad
z viii 3e usqz ad z i 4te usqz

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

ad ʒ 15 ¶ Unte usqz ad ʒ i ¶ Sepe
usqz ad ʒ 15 ¶ Sephe usqz ad ʒ ij
¶ Ex hoc ptz quid sit cliste lenitiuu
et cliste forte ¶ 3° nota qd
in ca niuu pt fieri cliste
mollitiuu ut cliste factum ex
brodio capomis aut galline
ut Conciliator dicit illa ueru
submissa p anum possit intrare
et maxime in ca state mayori
ume ¶ Xo nota qd cliste
semp debet prede cohibicioz
medicine forte

Sequit de Trocis

¶ Nota qd dicit e int pill et tro
ciscos ex pte figure ¶ Pille n
sut sub for rotunda Trocisci
uo sut sub for rotunda gpssa
in medio uz ¶ 2° dicit qd
pte opacionis qm oes pille aut
leniut uentre aut laxat Troci
aut intronis no opant aliqd
istoy uz de ¶ Trocis diarodo
qui pount a Nicolao et eis ge
valde gueniut ad remouend
opilacion splenicz vnaquan
febre et maxie i in febribz
a ma frida Ite o medicy di
dat trocis in dethmatic talem
febrem qm mirabilit gferut
in remouendo debilitate stomg
et in apiendo opilacoes si q
fuerit et in subtiliando ma
fram et grossa in quo gsistit
modus in digerendo tlez ma
ista sumut ex niete principe
de tinta flegi in fine ¶ 2°
dicit ex pte tpis requisiti
p cohibicone pille cum cohiber
in dethmato tpe statim vi sm
mat uxta quez modi fricam
Trocisci aut pnt exhibed in
quali hora lez eis melig sit
i mat et gueniencig ¶ 3° dicit
qz trocisci no sut ita ab hoia
bilei gustu sic pille lez pos

sit fieri ita puie qd possit degllu
tiri dum tn qd hoc no esset
in usu ¶ Nota 2° qd medici
no dz dare meria sub for in
trocisoy eius cum for e in
cptu ad digsgluncon Sed me
dicy volens dare trocis debet eos
dare ut gponado ex hys pill
aut gfect aut electua aut de
cocoos sm qd melig videbitur
medico // Aduertedu tn qd me
dicus volens dare trocisc hitu
interior ad caput meliqe ei
cohibet sub for pillay qz sub
alia for ¶ 3° nota qd trocisoy
quida sut apiti quida gforta
tiui quida soluti aliqualit ut
sut ¶ Trocis de reubb ¶ Trocis
de berberis ¶ Trocis de spodio
¶ Trocis de Eupatorio ¶ Trocis de lacca
¶ Trocis de mirobalanis ¶ Trocis de
yeralogodio ¶ Trocis de Epithimo
¶ Isti omnes sut apiti quoy aliq
dissipant mam calida aliqui
frigida ita qm c opilacoes puie
ma a ma grossa ita viscosa
frida que no posset remoueri
p alioy istoy ¶ In h p trocisiscos
de mirobalanis aut de lacca
quar in uirtute meslrenoy
antiquissima mirabilit conue
dat ¶ Trocis de mirobalanis // Alii
qui aut Confortati ut sut
¶ Trocis de absinthio de menta //
¶ Quarto no qd ex eis mena q
pt puluisari pnt gponi trocis
dosando menas gponendas sm
intencionem medici ita qd si maior
intencio sit ad caput qz ad stom sua
maior quatitas de menta caput
respicientib Sibi si aute sit intco
ad stom qz ad caput ¶ Gra fiat
Trocis stomacales R masticis
Cinamomi cleti gariofi coria
dri sparte calam aromatici an ʒ 5
fiat trocisi cu syrupo de menta

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

aut cu aliqua alia re sim in
ferat medicin duo pondus vini
trosi no excedat ʒ 5 Pot
est cpom ex sucis lin iste mod
no sit in usu quia trosi d
quirut formam aut subaz de
sam ¶ Secundo nota qd me
dicina plus pt exhibe de trosi
qm de pill qm qferut debilite
ipi uirtuti quecuq sint ille
sed laxatie ¶ Trosi aut no
¶ Et io dosis trosi qui pt tro
cistis operatos e a ʒ 1 5 usqz
ad ʒ ij licet sit medig no in
stendere ʒ j ne qequalis assuit
tadum sumenti ¶ Trocisci at
apis no dant exhibed ult qn
titate ʒ j ut ʒ 5 ¶ Et nond
qd meina sub for trocistoy
suar longiod tpe qm sub for
pillay u̇s

Sequitur de rob

¶ Nota primo qd dra e int Syrupu
et Rob Syrupus cum sit ex
decoctione medicinay simplicium addito
melle ut zucco ut dedatu e
de mo ordinandi Syrupu ingra
lez Rob aut dr qst succus her
bay inspissatz qui pt dari cum me
dicine aliquo aut aqua sim
aut brodio aut vino sm diud
sa interoz medici ¶ Rob aut
multiplex e ¶ Quoddam e rob de
ribes et e succus inspissatus de
pomis Modus aut qponendi
e eius ¶ Recipe pomoy lb iiij or et
fiat succus et pona i vase
ad sole obturato optie donec
qsumet et psrugitur dum qp
herbis cum aqua ut alio ut
zuccaro exhibens ¶ Et medig no
in stedat qnti tz ʒ ij ¶ Secundo
nota qd i ma grossa puta
flegma intra fortoris operacionis
e rob qm succus pz na fortior
e opatio in succo qm in decoctione i...

¶ assumptum tz assimilat na i decoc
tone exalant ptes subtiles
¶ In succo aut remanet In
ma aut calida ptanior e
succus qm rob ¶ Tertio nota
qd succus ingralis qponi
tur decoctione plium medicinay
simplicium quay una respicit
unum membru et alia aliud
ita medicus pt qpone Rob
ingrale ex pluribus succis
¶ Item volo qpone Rob qfor
tatiu stoi et resolutiu ve
tositatu et altaiem male qplexo
ciois calide ¶ Capio succu
de pomis et succu de gra
natis et istis ponet ad sole
donec qsumat ¶ Et hiis cum
resultabit una meina qfor
tatiua et altatiua qm unu
sumet in aoi dosi et aliud
in minori ¶ Na si aor e in
tecto ad qfortand qm ad alte
radu plus sumat de succo
pomoy qm granatoy et equo
¶ Secundo nota qd ppter causas necess
arias quas exhibent Syrupi
prius dari rob et tercie hora
et tpe ¶ Rob em quoddam ipoy
e calefsitiuu ¶ Quoddam subtili
atiuu ¶ Quoddam ingrossatiuu
¶ Quoddam ingrale capitale
¶ Quoddam stomachale et orsm
intencionem medicay ¶ Ex hiis
cum Syrup e magis delectabil
qm succus ut Rob ¶ Quare qsulo
ut pueris et corporibus delicatis
magis exhibeant Syrupi
qm Rob ¶ Cum suauiores sint
hor aut suadi pt i oibs pt qs
in gargarizismis in quibus
magis dat Rob qm Syrup
¶ Cum fortiori e uirtute ad
attrahendu et subtrahadu

Explicit